

ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК СВОЄРІДНЕ ЗНАННЯ© **ВОРОБЙОВА, Л. С.**

Університет державної фіскальної служби України (Ірпінь, Україна)

E-mail: lubava2087@gmail.comORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0211-4346>*Університет державної фіскальної служби України (Ірпінь, Україна)**вулиця Університетська, 31, 08200 Ірпінь, Україна**University of the State Fiscal Service of Ukraine,**University Street, 31, 08200 Irpin, Kyiv region*© **СИНЯКОВ, С. В.**

Університет державної фіскальної служби України (Ірпінь, Україна)

E-mail: sinjakovsv@gmail.comORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3708-9737>*Університет державної фіскальної служби України (Ірпінь, Україна)**вулиця Університетська, 31, 08200 Ірпінь, Україна**University of the State Fiscal Service of Ukraine,**University Street, 31, 08200 Irpin, Kyiv region***Анотація**

Розкриття співвідношення філософії з економічною теорією дає можливість сформулювати предмет та завдання філософії економіки, її статус та основні розділи економічного знання. Автори статті звертаються до аналізу філософії економіки як особливого розділу філософії та одночасно економічної науки. **Актуальність теми** визначається недостатньою розробленістю предметного поля, змісту та проблематики філософії економіки, її співвідношення з економічною теорією. **Мета роботи** полягає в обґрунтуванні необхідності застосування філософської рефлексії, раціональної критики та інших наукових методів у процесі дослідження економічного пізнання та реальної економіки. **Результатами роботи** є проведення «демаркації» між філософією економіки та економічною теорією, а також визначення поняття феномена «економічного» як інтегруючого, що об'єднує всіх членів суспільства. Автори доводять, що філософія економіки має особливий світоглядний погляд на економіку і господарство, який включає ціннісні установки і моральні імперативи, що дозволяють у майбутньому сформулювати нову економічну парадигму і є важливими передумовами сталого розвитку. На основі проведеного аналізу автори дійшли висновку, що філософія економіки, будучи відносно новою та актуальною галуззю пізнання, виконує важливі евристичні функції, встановлюючи наукові контакти, здійснюючи взаємовигідні зв'язки між соціо-гуманітарними науками та економічним пізнанням. Її завданням є осмислення економіки з філософської точки зору, розкриття цілей господарювання, ролі та місця соціальних цінностей, світоглядних факторів у економічній діяльності людей. Філософський аналіз економіки в широкому соціокультурному контексті, а також вивчення різноманітних зв'язків між різними світоглядними ідеями та економічним розвитком людства дозволяє розширити горизонти економічної теорії, отримавши нові уявлення про економіку і суспільство в цілому.

Ключові слова: економічна, філософія економіки, економічна теорія, глобалізація, економічна парадигма

Постановка проблеми визначається необхідністю застосування філософської рефлексії, раціональної критики та інших наукових методів для сучасного аналізу як існуючого економічного знання, так і реальної економіки з метою відповіді на питання: «що таке філософія економіки?». Слід зазначити, що у довідковій філософській літературі останніх років цей термін відсутній. У літературі має місце змішування термінів «філософії економіки» та «економічної теорії», часто ці поняття розглядаються як синоніми. Очевидно, що ці складні та багатоаспектні питання мають

важливе значення для правильного розуміння як структурних елементів економічної дійсності, так і понятійно-категоріальний апарат різних форм економічного знання. На наш погляд, проблема філософії економіки недостатньо розроблена та ще не має фундаментальної методичної бази наукового дослідження. У дослідженні цієї проблеми відсутня єдина думка щодо існуючих характеристик та основних елементів філософії економіки, хронології її виникнення, відносини з іншими економічними та соціокультурними науками, економічною теорією та ідеологією. Тому немає

ще й чіткої відповіді на основні запитання: «Що є філософія економіки?».

Завдання дослідження. У статті авторами ставиться завдання більш точного та всебічного визначення предметного поля філософії економіки, з'ясування її співвідношення з економічною теорією та економічною наукою загалом.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання філософії економіки завжди привертало та привертають увагу вчених. Цією проблемою займалися видатні мислителі минулого: С. Булгаков (1871–1944), А. Маршалл (1842–1924), В. Зомбарт (1863–1941), М. Вебер (1864–1920) та ін. [1]. В даний час проблему філософії економіки в тій чи іншій мірі досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені: В. Базилевич, І. Бистряков, В. Воронкова, Л. Гребнев, Ю. Осипов, Т. Тесленко, К. Шваб, В. Щербіна та ін. (2).

У 2002 року у Києві вийшов перший на пострадянському просторі навчальний посібник з філософії економіки для аспірантів, магістрантів, студентів економічних ЗВО та факультетів, а 2015 року у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка було опубліковано спеціальний курс лекцій, присвячений економіко-філософській думці сучасного світу [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Розширення поля дослідження економічної науки висуває ряд важливих теоретичних та методологічних проблем, що потребують комплексного вивчення та філософського осмислення. Які основні із цих проблем? Насамперед, це обґрунтування місця економічної науки у загальній системі пізнавальної діяльності, розкриття співвідношення економічної теорії та філософії, це дослідження мало розробленої теми, званої філософією економіки, а також основних розділів і статусу цієї нової галузі економічного знання.

Щоб правильно зрозуміти сутність економічних процесів та явищ необхідно мати відповідне уявлення про всі їхні аспекти та виміри. Як об'єднує їх початку виступають соціокультурний і світоглядний вимір економіки. Центральне місце у ньому займає філософія економіки.

Виклад основного матеріалу. Почнемо з того, що філософія економіки, зачіпаючи одночасно сфери філософії та сферу економічної реальності, є перетин філософії та економічної науки. З одного боку, економічна філософія є частиною загальної філософії у власному значенні слова: Як самостійний феномен на певному етапі роз-

витку вона вийшла з лона загальної філософії [4]. З іншого боку, вона тісно пов'язана з економічною наукою і в окремих своїх аспектах входить в останню як самостійний підрозділ. Тому очевидно, що її доля найтіснішим чином пов'язана з долею як філософії, так і економічної теорії. До того ж вона не може не мати певних точок дотику до соціології, культурології, етики, екології. Слід зазначити, що філософія економіки виступає одночасно як вчення про економічне буття, тобто як економічна онтологія, як і теорія пізнання економічних процесів, тобто як економічна епістемологія. Ми маємо право говорити так, оскільки існує самостійна сфера людської життєдіяльності, рефлексією якої може виступати філософія економіки.

Філософія економіки – це особлива дисципліна, що розташовується на стику філософії та економічної теорії. У цій ролі вона покликана вивчати соціокультурні та світоглядні аспекти економічного розвитку. Вона включає економічну онтологію, епістемологію, методологію та аксіологію. Філософія економіки – це така сфера діяльності вчених, де формуються світоглядні, нормативні та ціннісні основи економіки, що включає саме ідею господарювання. Для філософії економіки економічний розвиток служить як джерело філософської рефлексії про принципи та сенс господарювання. У центрі її уваги – не конкретні економічні явища та факти, не конкретні форми та прояви економічної діяльності, а природа та цілі економічної сфери життєдіяльності, економічного життя взагалі.

В галузі гносеології та епістемології, наприклад, її цікавить не конкретна економічна теорія, не конкретний економічний закон, а природа та особливості економічної теорії як такої чи економічних знань взагалі, специфіка економічних законів тощо.

Економічна філософія покликана розкрити сутність економічних процесів, принципи економіки у її проявах. Вона концентрує увагу на сутнісних аспектах, природі економічних феноменів, тоді як зовнішні аспекти становлять конкретні механізми та форми, що породжують економічні явища.

Економіка як найважливіша сфера життєдіяльності людини містить у собі власну філософію, яка імпліцитно виражена в економічних теоріях. У цьому контексті економічна філософія є складовою економічної теорії. Світ економіки як об'єкт економічної теорії має об'єктивне буття та буття абстрактно-ідеальне. Останнє існує у формі

ідеї – поняття у собі та для себе. В цій якості економічне буття, можливо, становить у явній чи неявній формі інтегральну частину будь-якого людського суспільства. Завдання філософії економіки полягає в осягненні ідей та думок, що лежать в основі економічного буття. Вони у свою чергу розкриваються у категоріях та поняттях. Тому важливою функцією філософії економіки є розробка понятійного апарату та мови сучасної економічної теорії. При цьому слід підкреслити, що в економічній філософії, як і в інших філософських науках, істотну роль відіграє абстракція. Її завдання полягає у тому, щоб спростити реальність, але при цьому не спотворити суті економічної реальності. Якщо у більшості соціально-економічних та гуманітарних наук абстракція можлива а posteriori; то у філософії економіки вона допускається а priori. Філософія економіки не просто визначає економічні факти, що породжуються тими чи іншими механізмами економічного розвитку, а виявляє сутності, в яких осягається єдність внутрішньої та зовнішньої сторін економічного процесу.

Інакше висловлюючись, філософія економіки цікавиться й не так емпіричної, фактографічної сторони економічного процесу, скільки значимістю і змістом економічного буття загалом. Вона покликана осягнути сутність економічного, визначити в останній інстанції природу економічних явищ у найширшому і найглибшому розумінні цього слова. У її завдання входять осмислення змісту конкретних економічних категорій, пошуки відповіді питання: якою мірою економічну реальність можна відобразити у відповідних поняттях і термінах? наскільки зміст цих останніх значуще для суб'єктів економічної діяльності? і т. п.

Загалом філософія економіки займається проблемами, пов'язаними із співвідношеннями цілого та приватного, загального та індивідуального, теорії та практики, економічної свободи та соціальної справедливості в економічній сфері. Разом з цим її завданням є з'ясування сутності процесу глобалізації, фінансів та економічних відносин, ТНК, ролі держави в економічному житті суспільства, цілей сучасної господарської діяльності. Наприклад, процес глобалізації, взятий сам собою, неможливо скільки-небудь чітко зафіксувати у поняттях. Щоб зрозуміти сутність глобалізації, необхідно визначити поняття «культура», «глобальна історія», «економічна еволюція», «моральна свідомість», «сенс і при-

значення історії» та ін. Інакше кажучи, глобалізація економіки, фінансів, торгівлі, взята чисто в емпіричному, практичному втіленні або в емпіричному, емпірично-фактографічному аспекті позбавляється багатьох своїх важливих сторін, редукується та спрощується.

Тому для аналізу процесу глобалізації використовується безліч підходів, кожен із яких має своє розуміння причин, механізмів та особливостей цього явища. Застосовуючи різні методологічні підходи та методи дослідження, економічна філософія покликана розкрити природу та далекосяжні наслідки процесу глобалізації, тоді як економічна наука більше зосереджена на виявленні завдань та функцій державної влади, економічної політики в умовах глобалізації.

Слід відмітити, що філософія економіки – це дисципліна про принципи економічної організації суспільства. Одна з найважливіших характеристик принципу в його філософському тлумаченні – це здатність до універсалізації, суть якої полягає у тому, що в рівних умовах діятиме однаково. Наприклад, затвердження та ефективне функціонування ринкової економіки та її інститутів потребує певного мінімуму умов, без яких вони просто неможливі. Це, перш за все, правова держава, громадянське суспільство з розвиненими та загальноприйнятими інститутами та цінностями, які, у свою чергу, припускають визнання законності приватного початку в економіці, що протистоїть державному початку, економічним групам та інтересам, визнання в економічній, соціальній, культурній, ідеологічній та інших форм плюралізму.

Економічне слід визначати, виявивши специфічні економічні феномени, категорії, поняття. Один із способів визначення сутності та змісту будь-якого поняття – виявити його складові елементи, а потім на основі їх аналізу обчислити їх критерії. Йдучи цим шляхом, спочатку спробуємо просто перерахувати основні компоненти підсистеми економічного.

За всієї багатозначності даного поняття, коли говорять про економічну реальність, мають на увазі сферу життя суспільства, пов'язану з економічними відносинами, економічним устроєм, тими економічними інститутами, принципами та нормами, які покликані гарантувати господарську життєздатність тієї чи іншої спільноти людей, реалізацію їхньої спільної волі, інтересів та потреб. Інакше кажучи, під економічним мається на увазі все те, що має відношення до

економічних феноменів, інститутів, організаційних форм та відносин у суспільстві.

Для характеристики феномена економічного визначальне значення має принцип всеосяжності чи загальної обов'язковості. Тут важливо врахувати, що воно не існує і не може існувати поза економічним суспільством, оскільки всі сфери та форми суспільного життя та діяльності тією чи іншою мірою пронизані економічним початком. Одна з головних функцій економічного у тому, щоб забезпечити єдність суспільства, поділеного на різномірні верстви, групи, класи. По суті воно єдине як економічне співтовариство. У цьому контексті, коли говорять про інтегруючу роль економічного, то передусім мають на увазі, що воно включає в себе початок, що об'єднує всіх членом суспільства. Як вираз загальної волі, воно покликане примирити та поєднати один з одним різномірні та конфліктуючі економічні інтереси всіх членів суспільства. Слід зазначити, що економічний конфлікт та економічний консенсус становлять дві найважливіші характеристики будь-якої економічної системи. Тут йдеться передусім про чинники, що сприяють, з одного боку, збереженню і життєздатності економічної системи, з другого – відповідно зміни як окремих економічних інститутів, і всієї системи загалом. Тому феномен економічного коливається між двома крайніми інтерпретаціями, одна з яких трактує ринкову економіку цілком як результат і поле зіткнення конфліктуючих інтересів, а друга – як систему забезпечення економічного порядку та справедливості на користь усіх членів суспільства.

Раніше вже говорилося, що економічну філософію, не можна змішувати з економічною теорією і тому дуже актуальним є питання про їх співвідношення. Економічні феномени, функціонування економічних систем неможливо зрозуміти у відриві від економічної думки, оскільки думка та дія пронизують одна одну. Думки про економічні факти та процеси можуть набувати різних форм, але реальне втілення вони отримують в економічній теорії. Економічна теорія має підставою думку, відмінну від економічної практики чи економічної дії. Але не будь-яку думку можна вважати теорією. Спочатку грецьке слово теорія розумілося як сконцентрований уявний погляд у стані роздумів з метою зрозуміти будь-що. У сучасній науковій літературі під теорією розуміється комплекс уявлень, ідей і поглядів, мета яких – тлумачення та пояснення тих чи інших явищ та процесів. Це у широкому значенні слова. Поняття теорія

використовується у вузькому значенні. У методології науки під ним мають на увазі найбільш розвинену форму організації наукового знання, покликану дати більш менш цілісне уявлення про певну сферу реальності. Теорія є цілісною системою знання, різні компоненти якої перебувають у логічній залежності одна від одної і виводяться з певної сукупності понять, положень, тверджень. Теорія як особлива форма освоєння світу завжди пов'язана з певними філософсько-світоглядними установками, що нерідко ускладнює проведення скільки-небудь чіткого розмежування між економічною філософією та економічною теорією.

Простий опис чи систематизацію емпіричних фактів не можна вважати теорією. Вона обов'язково передбачає як опис, так і пояснення. Пояснення у свою чергу включає розкриття закономірностей та причинно-наслідкових зв'язків у тих процесах та фактах, які цією теорією покриваються. Економічна теорія концентрує увагу на конкретних проявах економічного життя, структурі та функціях економіки, економічних інститутах та суб'єктах, економічній поведінці, формах та типах економічних систем тощо.

Суспільство, що живе в єдиних соціокультурних та історичних просторах та вимірах, потребує певного комплексу спільних для всіх цінностей, норм, установок, які у сукупності забезпечують усіма покликаний ідеал, центральну, осьову ідею, що об'єднує всіх членів спільноти. Цей комплекс, що визначає зміст та спрямованість суспільної свідомості, суспільно-політичної думки, поведінки зазвичай називають парадигмою. Парадигма – це не просто та чи інша соціально-економічна або філософська теорія, ідейно-політичне вчення або течія, а фундаментальна картина світу, що включає у себе комплекс основних уявлень про суспільство, індивіда, економіку, державу і т. п., що становить інфраструктуру найважливіших концепцій, теорій, цінностей, установок ідейних течій певного історичного періоду. Економічна парадигма – модель загальноновизнаної економічної системи, форм та цілей її функціонування. Головне призначення парадигми – інтерпретація значимих для суб'єкта економічного пізнання та впливу реальності економічної дійсності, їх оцінка та орієнтація у цій дійсності. Економічна парадигма формується та існує у системі реальних економічних відносин, набуваючи певною мірою функції регулятора та координатора економічної діяльності людей. Відтворення в економічному

знанні економічної дійсності здійснюється у процесі поєднання економічних фактів та узагальнень з основними параметрами парадигми, що вже склалася у суб'єкта, що пізнає.

Слід зазначити, що зміна парадигми економічної свідомості здійснюється набагато рідше, ніж зміна економічних теорій. Економічна революція, яка призвела до формування капіталізму, мала своїм наслідком виникнення та утвердження нової системи світобачення, яка перевернула всі уявлення про людину, суспільство, державу, їх сутність та взаємини світоглядів. Принципи, цінності та установки у більш менш закінченому вигляді сформувалися наприкінці XVIII – перших десятиліттях XIX ст. і які склали основу нового розуміння основ економічного життя, вилилися у першу парадигму економічної науки в політекономію А. Сміта та Д. Рікардо. Характер та напрямок подальших змін в економіці, розмежування основних соціальних та політичних сил за ідейно-політичною, соціально-філософською, ідеологічною ознаками призвели до створення іншої економічної парадигми – марксистської економічної моделі суспільства. Подальший розвиток сучасного індустріального суспільства, що зазнав істотних трансформацій наприкінці XIX – на початку XX ст. сприяли появі нових парадигм економічного мислення (кейнсіанська концепція, неолібералізм, монетаристська модель та ін.). На формування економічних парадигм впливали як економічні трансформації суспільства, так і низка ідейно-політичних течій і напрямів, відмінних одна від одної з різного трактування ролі окремої людини, соціальних сил, класів в економічному та соціальному процесах, різних підходів до вирішення найважливіших проблем. На створення парадигм економічного мислення впливають світоглядні установки

груп, які представляють економісти, розуміння ними місця та ролі, основних соціально-економічних та суспільно-політичних інститутів (приватної власності, вільного ринку, держави, партії), запропоновані ними програми та засоби вирішення завдань.

Важливою складовою філософії економіки є також методологія, що має певний спосіб бачення та організації економічних досліджень. Концептуальні і ціннісні арсенали методології, що становлять загальний підхід до вирішення проблем, які стоять перед економічною наукою, базуються на світоглядних постулатах, що розробляються в економічній філософії. Так як теоретико-пізнавальні засоби економічної науки включають різні способи і прийоми дослідження, аналізу, перевірки та оцінки результатів, весь комплекс пов'язаних з цим питань буде розглядатися в наступних дослідженнях.

Висновки з дослідження і перспективи подальшої роботи. Таким чином, філософія економіки – це особлива дисципліна, яка знаходиться на стику філософії та економічної теорії. Вона виступає одночасно вченням про економічне життя, тобто як економічна онтологія, так і теорія пізнання економічних процесів. Філософські поняття, ідеї і принципи є квінтесенцією філософії економіки, оскільки вони іманентно включаються у результати економіко-філософського аналізу і тому засоби і механізми їх проникнення у процес пізнання будуть важливою темою подальшого наукового дослідження.

Філософія економіки – це погляд на економіку з філософської точки зору, особливо в аспекті дослідження соціальних цінностей, економічного чинника у контексті культури, а також зв'язків між загальними світоглядними принципами та економічними теоріями конкретного соціуму.

Список використаних джерел:

1. См.: Зомбарт В. Современный капитализм. М.-Л., 1930; Булгаков С. Философия хозяйства. М. : Терра-Книжный клуб, 2008. 352 с.; Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма // Вебер М. Избранные произведения. М. : Прогресс, 1991. С. 61–344.
2. См.: Осипов Ю.М. Время философии хозяйства. М. : Экономистъ, 2003. 656 с.; Осипов Ю.М. Эпоха постмодерна. В трех частях. М. : ТЕИС, 2004. 336 с.; Осипов Ю.М. Экономика как есть. М. : ТЕИС, 2017. 318 с.; Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки. К. : Знання, 2007. 718 с.; Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Філософія економіки. Історія / В.Базилевич, В.Ільїн. К. : Знання, 2011. 927с.; Schwab K. The Fourth Industrial Revolution / World Economic Forum, 2017. 184 с.
3. Філософія економіки : навчальний посібник для вузів // Відп. ред. С.В. Сіняков. К. : «Альтерпрес», 2002. 384 с.; Базилевич В., Ільїн В. Економіко-філософська думка сучасного світу. К. : Знання, 2015. 821 с.
4. См.: Софія. Сто лет философии хозяйства // под ред. Ю.М. Осипова, А.И. Агеева, Е.С. Зотовой. М. : ТЕИС, 2012. 264 с.; Войтов А.Г. Проблемы методологии экономической науки. М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков», 2017. 286 с.

5. Див.: Синяков С.В. Философия и экономическая наука. *Фінансовий простір*. 2013. № 2(10). С.130–135; Ещенко П.С., Арсенко А.Г. Куда движется глобальная экономика в XXI веке. К. : Знання, 2012. 479 с.; Блауг М. Методология экономической науки, или как экономисты объясняют. М. : «Журнал Вопросы экономики», 2004. 416 с.; Философия экономики. Антология / под ред. Даниеля Хаусмана. М. : Изд. Института Гайдара, 2012. 520 с.; Oxford handbook of Philosophy of economics / ed. by Harold Kincaid and Don Ross. New York : Oxford university Press, 2009; Hands D.W. Without The Rules: economic methodology and contemporary science theory. Cambridge : Cambridge University Press, 2001.

REFERENCES

1. See: Sombart, V. (1930). *Modern Capitalism*. М.-Л.; Bulgakov, S. (2008). *Philosophy of Economy*. М. : Terra-Book Club. 352 p.; Weber, M. (1991). *Protestant ethics and the spirit of capitalism // Weber M. Selected works*. М. : Progress. Pp. 61–344.
2. See: Osipov, Yu.M. (2003). *Time of philosophy of economy*. М. : Economist. 656 p.; Osipov, Yu.M. (2004). *Postmodern era. In three parts*. М. : TEIS. 336 p.; Osipov, Yu.M. (2017). *Economy as it is*. М. : TEIS. 318 p.; Bazilevich, V.D., Ilyin V.V. (2007). *Metaphysics of Economics*. К. : Znannya. 718; Bazilevich, V.D., Ilyin, V.V. (2011). *Philosophy of Economics. History / V. Basilevich, V. Ilyin*. К. : Znannya. 927 p. Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution / World Economic Forum*. 184 p.
3. *Philosophy of Economics: (2002) : a textbook for universities // resp. ed. S.V. Sinyakov*. К. : Alterpress, 2002. 384 p.; Bazylevych, V., Ilyin V. (2015). *Economic and philosophical thought of the modern world*. К. : Knowledge. 821 p.
4. See: Sofia (2012). *One Hundred Years of Philosophy of Economy // ed. by Yu.M. Osipov, A.I. Ageev, E.S. Zotova*. М. : TEIS. 264 p.; Voitov, A.G. (2017). *Problems of the methodology of economic science*. М. : Publishing and Trade Corporation "Dashkov". 286 p.
5. Див.: Sinyakov, S.V. (2013). *Philosophy and Economic Science. Financial space*. no. 2013. № 2(10). Pp.130–135; Eshchenko, P.S., Arsenko, A.G. (2012). *Where is the global economy heading in the 21st century*. Kiev: Znannya. 479 p.; Blaуг, M. (2004). *Methodology of Economics, or as Economists Explain*. М. : "Journal of Economics". 416 p.; *Philosophy of Economics. Anthology (2012) / ed. Daniel Hausman*. Moscow : Ed. Gaidar Institute. 520 p.; Oxford handbook of Philosophy of Economics / ed. by Harold Kincaid and Don Ross (2009). New York : Oxford university Press. Hands, D.W. (2001). *Without The Rules: economic methodology and contemporary science theory*. Cambridge : Cambridge University Press.

VOROBYOVA, L. S. – Professor of the Department of Philosophy and Political Science
University of the State Fiscal Service of Ukraine (Irpın, Ukraine)
E-mail: lubava2087@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0211-4346>

SYNYAKOV, S. V. – Professor of the Department of Philosophy and Political Science
University of the State Fiscal Service of Ukraine (Irpın, Ukraine)
Email: sinjakovsv@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3708-9737>

PHILOSOPHY OF ECONOMICS AS PECULIAR KNOWLEDGE

Abstract

As you know, philosophy is the study of man in his relationship with the world around him, so it is difficult to imagine a more appropriate object of application of philosophical knowledge than economics. Disclosure of the relationship between philosophy and economic theory makes it possible to formulate the subject and objectives of philosophy of economics, its status and the main sections of economic knowledge. The authors of the article turn to the analysis of the philosophy of economics as a special section of philosophy and at the same time – economics. The relevance of the topic is determined by the insufficient development of the subject field, content and issues of philosophy of economics, its relationship with economic theory. **The aim of the work** is to substantiate the need for philosophical reflection, rational criticism and other scientific methods in the study of economic knowledge and the real economy. **The results of the work** are a "demarcation" between the philosophy of economics and economic theory, as well as the definition of the concept of economic phenomenon as an integrative, uniting all members of society. The authors argue that the philosophy of economics is a special worldview of economics and economy, which includes values and moral imperatives that

allow in the future to form a new economic paradigm and are important prerequisites for sustainable development. Based on the analysis, the authors concluded that the philosophy of economics, being a relatively new and relevant field of knowledge, performs important heuristic functions, establishing scientific contacts, making mutually beneficial links between the humanities and economic knowledge. Its task is to understand the economy from a philosophical point of view, to reveal the goals of management, the role and place of social values, worldview factors in the economic activities of people. Philosophical analysis of economics in a broad socio-cultural context, as well as the study of various links between different worldviews and economic development of mankind can expand the horizons of economic theory, gaining new ideas about the economy and society as a whole.

ВОРОБЬЕВА, Л. С. – доктор философских наук, профессор кафедры философии и политологии
Университет государственной фискальной службы Украины (Ирпень, Украина)
E-mail: lubava2087@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0211-4346>

СИНЯКОВ, С. В. – доктор философских наук, профессор кафедры философии и политологии
Университет государственной фискальной службы Украины (Ирпень, Украина)
E-mail: sinjakovsv@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3708-9737>

ФИЛОСОФИЯ ЭКОНОМИКИ КАК СВОЕОБРАЗНОЕ ЗНАНИЕ

Аннотация

Раскрытие соотношения философии с экономической теорией позволяет сформулировать предмет и задачи философии экономики, ее статус и основные разделы экономического знания. Авторы статьи обращаются к анализу философии экономики как особого раздела философии и одновременно – экономической науки. Актуальность темы определяется недостаточной разработанностью предметного поля, содержания и проблематики философии экономики, ее соотношения с экономической теорией. Целью работы является обоснование необходимости применения философской рефлексии, рациональной критики и других научных методов в процессе исследования экономического познания и реальной экономики. Результаты работы – проведение «демаркации» между философией экономики и экономической теорией, а также определение понятия феномена «экономического» как интегрирующего, объединяющего всех членов общества. Авторы доказывают, что философия экономики представляет собой особый мировоззренческий взгляд на экономику и хозяйство, включающий ценностные установки и моральные императивы, позволяющие в будущем сформировать новую экономическую парадигму и являющиеся важными предпосылками устойчивого развития. На основе проведенного анализа авторы пришли к выводу, что философия экономики, являясь относительно новой и актуальной отраслью познания, выполняет важные эвристические функции, устанавливая научные контакты, осуществляя взаимовыгодные связи между социогуманитарными науками и экономическим познанием. Ее задачей является осмысление экономики с философской точки зрения, раскрытие целей хозяйствования, роли и места социальных ценностей, мировоззренческих факторов в экономической деятельности людей. Философский анализ экономики в широком социокультурном контексте, а также изучение разных связей между разными мировоззренческими идеями и экономическим развитием человечества позволяет расширить горизонты экономической теории, получив новые представления об экономике и обществе в целом.

Ключевые слова: экономическая, философия, экономическая теория, глобализация, экономическая парадигма

© The Author(s) 2021
This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 13.10.2021
Accepted date 01.11.2021
Published date 13.11.2021

How to cite: Воробйова, Л.С., Синяков, С.В. Філософія економіки як своєрідне знання. Humanities studies : Collection of Scientific Papers / ed. V. Voronkova. Zaporozhzhia : Publishing house «Helvetica», 2021. 9(86). P. 18–24.

doi: <https://doi.org/10.26661/hst-2021-9-86-02>